

עמ"ת 15213/12/15 - מדינת ישראל - משטרת ישראל תביעות מחוז ירושלים נגד י' א'

בית המשפט המחוזי בירושלים

עמ"ת 15213-12-15 מדינת ישראל נ' א' (עציר)

בפני העוררת	כבוד השופט כרמי מוסק
נגד המשיב	מדינת ישראל - משטרת ישראל תביעות מחוז ירושלים באמצעות ב"כ עו"ד חיים מדר
	י' א' (עציר) באמצעות ב"כ עו"ד דוד ברהום

החלטה

1. לפניי ערר על החלטת בית משפט השלום בירושלים (כב' השופט י' מינטקביץ'), במ"ת 3284-12-15 מיום 7.12.15, לפיה נדחתה בקשת העוררת למעצרו של המשיב עד תום ההליכים, ונקבע כי המשיב ישוחרר בכפוף לחתימה על ערבות עצמית בסך 500 ₪ ויתייצב לדיונים במשפטו.

2. ביום 2.12.15 הוגש כנגד המשיב כתב אישום בבית משפט השלום המייחס לו שני אישומים בעבירות תקיפה בנסיבות מחמירות ואיומים כלפי בת זוג.

3. לאחר שבא כוח המשיב הסכים לקיומן של ראיות לכאורה תוך הסתייגות מסוימת, אך טען כי לא קמה עילת מעצר, בית המשפט הורה על הארכת מעצרו של המשיב תוך קביעה כי המשיב יועבר לבית החולים "כפר שאול" לצורך עריכת חוות דעת פסיכיאטרית בעניינו של המשיב.

4. המשיב נבדק על ידי הפסיכיאטר המחוזי ובעקבות כך הוגשה חוות דעתו לבית המשפט. חוות הדעת מפרטת את מצבו האישי והנפשי של המשיב, וממנה עולה כי המשיב בן 81 ונשוי. למשיב בת אחת כאשר בתו השנייה נהרגה לפני כ-14 שנים בתאונת דרכים. המשיב יליד פולין, ניצול שואה, שעלה לארץ בשנת 1948 בספינת המעפילים אקסודוס. המשיב הנדסאי אלקטרוניקה במקצועו, הוא ניהל אורח חיים רגיל ואין לו עבר פלילי. מאז בתו נהרגה, הוא פיתח דכאון קליני והיה בטיפול פסיכיאטר. לאחר אותו אירוע הגביר המשיב את שתיית האלכוהול, זאת במשך שנים רבות באורח קבוע על בסיס יומיומי. כמו כן, הייתה החמרה דכאונית. המשיב סובל ממחלת לב איסכמית ועבר צנתור בשנת 2003. בנוסף, עבר ניתוח של החלפת פרק ירך ימין וכן סובל מבעיות רפואיות נוספות. בשנים 2008-2009 החל לנהוג באופן מסוכן וגרם למספר תאונות דרכים ואושפז בבית החולים הדסה עין כרם פעמיים. כמו כן, טופל במיון הדסה

עין כרם בעקבות תאונת דרכים ובעקבות כך נשלל רישיונו.

5. בשנים האחרונות שמו לב בני המשפחה לשינויים קוגניטיביים אצל המשיב, כאשר החלו הפרעות בהתמצאות במרחב ומספר פעמים שכח את דרכו לבית. באותה תקופה מתוארים אירועים של נפילה ברחובות, ובמקביל החל המשיב לבזבז כספים, בסכומים של עשרות אלפי שקלים, והתגלה כי סכומים אלה עברו לנשים זרות. בני המשפחה ביקשו להביא את המשיב לבדיקות פסיכיאטריות או גריאטריות אך הוא התנגד בתוקף והדבר לא עלה.

6. ביום 27.2.13 עבר המשיב ניתוח אורתופדי של החלפת ברך בהרדמה כללית, ובמחלקת השיקום בבית החולים נעשתה הערכה קוגניטיבית המראה על ירידה קוגניטיבית תפקודית קלה. כמו כן, הראתה הבדיקה על ירידה בחזרה שפתית וזכרון מושחת. התדרדרות זו המשיכה על פי דיווחים רפואיים גם בשנת 2014. המשפחה דיווחה על שינויים בהתנהגות, לרבות המשך בזבז כספים רבים, איבוד חפצים, כאשר המשיב מאשים את בני משפחתו בכך שזרקו חפצים אישיים שלו, ועל כן התפרץ בכעס כלפיהם. שבועיים לפני שעמד לבדיקה הפסיכיאטרית נשוא חוות דעת זו, הוא ניסה להשקות את נכדתו, תינוקת בת שנה, באלכוהול.

7. בתו של המשיב תיארה בפני הפסיכיאטר המחוזי החמרה ביחסים עם אשתו בשנים האחרונות, אשר נבעו משתיית אלכוהול וכן מהתנהגות חסרת שיפוט. בתו של המשיב שללה אירועי אלימות עד שבוע טרם ביצוע העבירות נשוא כתב האישום.

8. אשת המשיב התלוננה בעקבות האירוע האחרון בפני שירותי הרווחה, ואלה ביקרו ביום 30.11.15 של שירותי הרווחה והתרשמות העובדת הסוציאלית הייתה כי המשיב מרבה לשתות שתייה חריפה וכל מחסן הדירה עמוס במשקאות אלכוהוליים.

9. באשר לסטטוס הפסיכיאטרי, נמצא כי המשיב משתף פעולה באופן מלא, כפי יכולתו. הוא מתמצא במקום, בסיטואציה ובאופן חלקי גם בזמן. בתחילת הבדיקה, ובמשך 20 דקות, השיב בצורה קוהרנטית ועניינית יחסית, ולאחר מכן החל להתעייף וניכרת פגיעה בזכרון בכל הטווחים. הוא לא זכר את שמה של נכדתו הקטנה ולא ענה לשאלות באופן ישיר כדי להסתיר בעיות בזכרון. האפקט בבדיקה היה יציב, תואם, לא היו הפרעות גסות בהלך החשיבה. הוא הסביר שהיכה את אשתו בגלל שזרקה את סיכומי המחלה שלו אחרי הניתוחים שעבר. לדבריו, זה הרגיז אותו ולכן נתן לה מכה. הוא אינו מצטער על כך ואינו רואה בעייתיות במעשיו. נעשה ניסיון לעמת אותו עם המסמכים איתם הגיע לבית החולים כדי להמחיש לו שדבריו אינם נכונים, אולם הוא המשיך לטעון כי אשתו זרקה את המסמכים וטען כי המסמכים שבידי הפסיכיאטר המחוזי התקבלו ישירות מבית החולים. הוא סיפר כי בכוונתו לעזוב את הבית ויש לו אישה שראה את תמונתה בעיתון והוא התרשם ממנה והיה כתוב בעיתון שהיא התגרשה ובכוונתו לעבור להתגורר עם אותה אישה, במידה שתסכים, למרות שהיא כלל אינה מכירה אותו. עוד טען, כי הוא שותה כוסית משקה חריף פעמיים ביום וכי הדבר אינו גורם לו להשתכר, וכאשר מצב רוחו אינו טוב, הוא מגביר את כמות השתייה.

הפסיכיאטר המחוזי התרשם, כי המשיב מתקשה להבחין בין טוב לרע, בין מותר לאסור וכושר השיפוט והתבונה

שלו פגומים.

10. בבדיקה קוגניטיבית חוזרת נערך מבחן מיני מנטל והודגמה ירידה וכן זכרון פגוע. כאשר התבקש לצייר שעון הדבר הראה על קושי בהתמצאות במרחב ועל פגיעה בתפקודים ניהוליים. במחלקה בה היה מאושפז הוא היה שקט, מאורגן יחסית, רגוע, משתף פעולה באופן מלא, ללא התנהגות חריגה.

11. הפסיכיאטר המחוזי סבור כי מדובר בחולה המגלה תמונה מתאימה לדמנציה פרונטלית, בה רואים ירידה איטית בזכרון, אולם קיימת התדרדרות התנהגותית המאופיינת אצל המשיב בבזבז כספים, התפרצויות כעס וניצול על ידי נשים צעירות ממנו. כמו כן קיימת אצל המשיב חוסר תובנה למצבו ולמעשיו ופגיעה קשה בשיפוט.

12. באשר לאחריות הפלילית, סבור הפסיכיאטר המחוזי כי המשיב לוקה במחלה נפשית במובן המשפטי, כלומר, פגיעה מוחית אורגנית (דמנציה), פגיעה בשיפוט ובתובנה למעשיו, ועל כן אינו אחראי למעשיו. בעקבות כך הוא אינו מבין את משמעות וחומרת מעשיו ואינו מסוגל לעקוב אחר התהליכים המשפטיים ואינו מסוגל לעמוד לדין.

13. הפסיכיאטר המחוזי קובע כי יש צורך בהשלמת תהליך האבחון, כלומר המשיב זקוק לביצוע CT ראש וכן להערכה נוירופסיכולוגית. עוד ממליץ הפסיכיאטר המחוזי, כי מאחר שהמשיב אינו מסוגל לדאוג לענייניו, יש לפתוח בתהליך של אפוסטרופסות, ובנוסף ממליץ הוא על התערבות סוציאלית בקהילה וכן לשקול השמה מוסדית כאשר לדעת הפסיכיאטר המחוזי, המשיב אינו זקוק בשלב זה להמשך אשפוז במסגרת בית חולים פסיכיאטרי.

14. לאחר מתן חוות הדעת התקיים דיון נוסף בבית משפט השלום. באולם נכחה בתו היחידה של המשיב, הגרה בתל אביב. בא כוח המשיב טען, כי קיים קושי בכך שהמשיב יחזור לביתו. עוד הבהיר כי ערך שיחה עם העו"סית באגף הרווחה בבית שמש וקיים תהליך של התגייסות כדי למצוא למשיב מדור שיתאים לצרכיו. בא כוח המשיב הבהיר, כי הסביר לשירותי הרווחה בבית שמש, מקום מגורי המשיב, כי אין זה מתפקידו של בית המשפט להורות על המשך אשפוזו של המשיב. בתו של המשיב הבהירה כי מבחינתה המשיב אינו יכול לשהות אצלה, בפרט לאור העובדה שיש לה ארבעה ילדים קטנים, ואף היא פנתה לשירותי הרווחה כדי שימצאו פתרון ראוי למשיב.

15. בא כוח המבקשת הפנה לחוות הדעת הפסיכיאטרית ולכך שאין המלצה על אשפוז או טיפול מרפאתי, וכן על כך שיש צורך בהשלמת האבחון. בא כוח המבקשת סבר, כי יש צורך בהבהרה של חוות הדעת שתפרט מהן ההשלמות הנדרשות.

16. מפרוטוקול הדיון ניתן ללמוד, שנערך דיון בין הצדדים ובית המשפט, לפיו ניסו כולם למצוא פתרון למצבו של המשיב, אולם ככל הנראה ללא הצלחה. בית המשפט גם פנה אל המשיב שטען לפניו כי הוא כבר לא שולט במה שקורה. המשיב סבר כי הוא משתחרר וטען כי נמאס לו לאכול כל יום אותו אוכל, כל ארוחה אותו דבר, והוסיף כי אם יישאר שם, הכוונה כנראה לבית החולים הפסיכיאטרי, הוא עלול להשתגע.

17. בית המשפט קבע כי לאור הדברים שעלו לפניו, אין ראיות לכאורה להוכחת המיוחס למשיב בכתב האישום, הואיל ותנאי לקיומה של עבירה פלילית היא אחריות למעשים ויכולת להימנע מהם. מחוות הדעת עולה באופן ברור כי המשיב אינו עומד בתנאי זה בשל הפגיעה האורגנית ממנה הוא סובל, דבר שפגע ביכולתו להבין את הפסול שבמעשיו. בית המשפט סבר, כי אין סיכוי סביר להרשעת המשיב והמצב רחוק מכך. בית המשפט הוסיף וקבע, כי המשיב אינו אחראי למעשיו, כך שגם לו היה אחראי למעשיו, דין האישום היה להיות מבוטל. לפיכך קבע, כי דין הבקשה למעצר המשיב להידחות.

18. ניכר מהחלטת בית המשפט, כי דעתו לא הייתה נוחה מהתוצאה, שכן שחרור המשיב יביא לכך שיחזור להתגורר עם אשתו, המתלוננת. אולם בית המשפט סבר כי הדבר מעורר קושי שאין בידי בית המשפט אפשרות לפתור, והפתרון היחיד הנראה הוא מציאת דיור חלופי למשיב, כאשר בשלב זה לא נמצא פתרון פרקטי.

19. עוד קבע בית המשפט, כי האמירה בחוות הדעת שיש צורך בהשלמת הבדיקות אינה משנה את התוצאה, כי מדובר במשיב שאינו אחראי למעשיו.

20. בית המשפט הוסיף ואמר, כי על רשויות הרווחה לעשות כל מאמץ למצוא פתרון מיידי למשיב על מנת שלא ימצא עצמו בערוב ימיו ככלי אין חפץ בו, וביקש מבא כוח המשיב להעביר את החלטתו והמלצתו של בית המשפט לרשויות ללא דיחוי.

21. בסופו של דבר קבע בית המשפט, כי המשיב ישוחרר בכפוף לחתימתו על ערבות עצמית בסך ₪ 500 וייתייצב לדיונים במשפטו.

22. לאחר שבחנתי את הדברים, סבורני כי צדק בית משפט השלום הנכבד בהחלטתו, ולא ראיתי מקום להתערב בה. לצערי הרב, אין זו הפעם הראשונה שבית המשפט נתקל במשיבים או בעצורים מסוגו של המשיב שלפניי, וניתן לומר כי אנשים אלה "נופלים בין הכסאות" מבלי שאיש מהרשויות שאמונות על כך מושיט להם יד לסייע להם ולבני משפחתם.

23. בפן המשפטי, אני מתקשה מעט עם הקביעה כי אין ראיות לכאורה לאמור בכתב האישום, שהרי על פי הפסיקה יש להפריד בין השאלה של קיומן של הראיות לכאורה לבין האמור בחוות הדעת הפסיכיאטרית, כאשר בשלב זה, היינו שלב בחינת המעצר עד תום ההליכים, אין מקום להורות על הפסקת ההליכים, אלא על בית המשפט לבחון את כובדה ומשקלה של חוות הדעת מול הראיות הנמצאות בתיק החקירה.

24. בענייננו, דומה שאין מחלוקת בין הצדדים בדבר קיומן של ראיות לכאורה למעשיו של המשיב.

25. השאלה המרכזית היא כיצד יש לפרש את חוות הדעת הפסיכיאטרית ואיזה משקל יש ליתן לה בשלב זה, והאם מדובר במשקל המאין לחלוטין את הראיות לכאורה ומביא כבר עתה למסקנה כי הרשעת המשיב היא כמעט בלתי

אפשרית. נראה, כי בעניין זה צדק בית משפט קמא כאשר בחן את חוות הדעת, שבעיני היא ברורה וחד-משמעית, היינו המשיב אינו אחראי למעשיו.

26. יתר על כן, ניתן לומר כי ידיעה שיפוטית היא שהמחלה ממנה סובל המשיב לעולם לא תיטיב, אלא רק תלך ותחמיר, ומצבו לצערנו רק יילך ויידרדר ועל כן ראוי כי הרשויות ימצאו למשיב פתרון ראוי, הגון והולם כבר עתה, במיוחד כאשר מדובר באדם ניצול שואה שככל הנראה סבל לא מעט במהלך חייו.

27. אחזור ואדגיש את הפן המשפטי, כפי העולה מפסיקת בית המשפט העליון, וראה לעניין זה בש"פ 4706/12 **פלוני נ' מדינת ישראל** (פורסם ביום 21.6.12; כב' השופט צ' זילברטל). במסגרת החלטה זו נבחן מקרה דומה לענייננו. בית המשפט קבע את הכללים למתן החלטה שעה שבית המשפט דן בבקשה למעצר עד תום ההליכים, בוחן את מכלול הראיות ומולן את האמור בחוות הדעת הפסיכיאטרית. בית המשפט סבר כי במסגרת זו יש לשקול את מכלול הראיות כאשר חוות הדעת מהווה חלק ממכלול הראיות. עוד קבע בית המשפט כי יש לבחון את השאלה האם בסופו של יום יש סיכוי סביר להרשעתו של המבקש באותו עניין, אם לאו. לפיכך סבר בית המשפט, כי לצורך הכרעה בשאלה זו הוא אינו רואה כל סיבה מדוע שלא תהיה התייחסות גם לחוות הדעת הפסיכיאטרית שבכוחה, לכאורה, להטות את הכף בכל הנוגע לתוצאה הסופית של ההליך העיקרי. הוסיף ואמר בית המשפט, כי: **"אין לשכוח כי עניין לנו בשאלת מעצרו של נאשם ואם קיימים נתונים בעלי משקל (ולו לכאוריים) שמטים את הכף לעבר מסקנה שסיכויי הנאשם שלא להיות מורשע אינם מבוטלים, לא ניתן להתעלם מכך"**. בית המשפט חזר והבהיר בהמשך החלטתו, כי התחשבות ומתן משקל לחוות הדעת הפסיכיאטרית אינה אומרת כי על בית המשפט להתעלם מיתר חומר הראיות בבואו להכריע בבקשה למעצרו של אדם עד לתום ההליכים.

28. עוד אפנה לבש"פ 6002/14 **פלונית נ' מדינת ישראל** (פורסם ביום 11.9.14; כב' השופט ע' פוגלמן), החלטה שעסקה אף היא בסיכויי ההרשעה של המבקשת נוכח האמור בחוות הדעת הפסיכיאטרית. באותו עניין קבעה חוות הדעת, כי לאור מצבה הנפשי של המבקשת היא לא הייתה יכולה להבחין בין טוב לרע, מגלה חוסר תבונה מוחלט ביחס למצבה ולהתנהגותה הפסולה שבגינה נעצרה ואינה מסוגלת לעקוב אחר הליכי המשפט בעניינה. נראה, כי מדובר בהמלצה זהה לזו שניתנה בעניינו של המשיב שלפניי. גם כאן קבע בית המשפט כי בשלב זה של הדיון יש להעניק לחוות הדעת משקל לכאורי בלבד ולא משקל מוחלט. עם זאת, אם קיימים נתונים בעלי משקל, ולו לכאורי, המטים את הכף לעבר המסקנה שסיכויי הנאשם להיות מורשע אינם מבוטלים, אין להתעלם מכך. עוד סבר בית המשפט, כי חוות הדעת אינה מאיינת את יתר הראיות הלכאוריות, אך היא יכולה להבין לפיחות בעוצמתה. הוסיף ואמר בית המשפט, כי מצב בו אין מחלוקת בדבר מסקנות חוות הדעת, וכאשר הנאשם עומד לדיון על עבירה הדורשת הוכחת יסוד נפשי, במידה שחוות הדעת קובעת שהנאשם אינו אחראי למעשיו, לכאורה מתחייבת המסקנה שלא ניתן להרשיע את הנאשם באישום המיוחס לו. בכל מקרה קובע בית המשפט, כי לאור האמור בחוות הדעת זו מכרסמת מאוד בראיות לכאורה הדרושות להחזקת הנאשם במעצר עד תום ההליכים, וכי רק במקרים חריגים יימצא מצב כזה כי חרף קיומה של חוות דעת פסיכיאטרית כאמור, שאיש אינו כופר בה, יורה בית המשפט על מעצרו של הנאשם עד לתום ההליכים המשפטיים כנגדו. באותו עניין, כך עולה מהחלטת בית המשפט, עלתה השאלה מה תהיה גורל המבקשת אם תשוחרר, שהרי הפסיכיאטר המחזי בחוות דעתו לא המליץ על אשפוז, ועל כן הבהיר בית המשפט כי אין באמור לעיל לשלול מן הפסיכיאטר המחזי את סמכותו לשקול אשפוז של המבקשת במסלול האזרחי לתקופת ביניים עד לדיון בבית המשפט בתיק העיקרי.

29. שתי החלטות אלה של בית המשפט העליון מביאות, לדעתי, למסקנה חד משמעית בענייננו, והיא כי יש לשחרר את המשיב בתנאים שקבע בית משפט השלום. ברור לכל, כי אין מדובר בחוות דעת המתייחסת אך ורק למועד האירועים הנטענים בכתב האישום, אלא מדובר בחוות דעת לפיה מצבו של המשיב מעיד על אי כשירות לעמוד לדין באופן קבוע וכי מצב זה רק יילך ויחמיר.

30. לפיכך, הערר נדחה.

31. טרם סיומה של החלטה זו, מצאתי מקום לפנות לרשויות הרווחה וכן לפסיכיאטר המחוזי לעשות ככל שניתן לסייע למשיב ולמשפחתו על ידי מציאת פתרון ראוי והולם למצבו הנפשי להמשך חייו.

המזכירות תעביר העתק החלטה זו ללשכת הרווחה בבית שמש וכן לפסיכיאטר המחוזי.

ניתנה היום, כ"ז כסלו תשע"ו, 9 דצמבר 2015, במעמד בא כוח העוררת ובא כוח המשיב.

כרמי מוסק, שופט